

ԱԶԳԱՅԻՆ

Ամսոյս 8 - ին Վեհափառ Հայրապետն ամենայն Հայոց Տէր Մա-
կար Արքայնագոյն Վաթուղիկոսն յաջողութեամբն Աստուծոյ ե-
պիսկոպոսական ձեռնադրութիւն կատարեց: Զեռնադրեալքն էին
Մայր Աթոռոյս միաբաններից՝ Արժ. Հարք Սարգիս վարդապետ
Տէր Գասպարեան, Կարապետ վարդապետ Տէր Գալստեան, Արիս-
տակէս վարդապետ Դաւթեան, Մամբրէ վարդապետ Սանատու-
րեան և Կարապետ ծ. վարդապետ Այվազեան: Տաճկաստանի վի-
ճակաց առաջնորդներից, ըստ վկայութեան իրանց ժողովրդեան և
յանձնարարականի պատրիարքարանին Կ. Պօլսոյ, Արժ. Հարք՝ Մա-
ղաքիա ծ. վարդապետ Սրմանեան՝ Կարնոյ, Յովհաննէս ծ. վարդա-
պետ՝ Ալաշկերտու, Դարեգին ծ. վարդապետ Սրուանձուեան՝ Տրա-
պիզոնի և Ստեփաննոս ծ. վարդապետ Յովակիմեան՝ Նիկոմիդիոյ:
Նորհաճաւորելով նորապսակ Արքազան Հարց եպիսկոպոսական
բարձր աստիճանն՝ ազօթումենք առ Աստուած, որ լինին նոքա ար-
դարեւ մշակ սյգւոյն Քրիստոսի՝ Հայաստանեայցս սուրբ եկեղե-
ցւոյ, Զերմեռանդութեամբ իրանց անձը դնելով իրանց հաւա-
տացեալ ժողովրդեան և եկեղեցւոյ վերայ:

Առաջին Յարութեան Կիւրակէից (ամսոյս 8 ից) սկսեալ մինչև
միւսնորհնութեան օրը ամբողջ մի շաբաթ ազգային տօն լինե-
լով զանազան հեռաւոր տեղերից եկած ուխտաւորները հոգեպէս
մխիթարվումէին մասնակցելով տօներին: Այդ մի շաբաթի ըն-
թացքում՝ նոքա տեսան եպիսկոպոսի ձեռնադրութեան վսեմ
արարողութիւնը, Ս. Հռիփսիմէի տօնի օրը՝ ամսոյս 9 ին միաբա-
նութեանս հետ գնացին Ս. Հռիփսիմէի վանքը Ս. Պատարագ տես-
նելու և ուխտ անելու, ուր կատարուեց հոգեհանգիստ բոլոր
հայ ազգի և մանաւանդ Ս. Հռիփսիմէի վանքի բարերար ննջե-
ցելոյ համար:

Հեռեկալ օրը ամսոյս 10 ին Ս. Քայիանէի տօնին՝ գնացին Ս.
Քայիանէի վանքը, ուր պատարագից յետոյ հանգստեան պաշտօն
կատարուեց Ս. Քայիանէի վանքի բարերարների հոգւոյ և Հան-
գուցեալ Մատթէոս կաթողիկոսի համար:

Հինգշաբթի օրը ամսոյս 12 ին, ի տօնի Ս. Յովհաննու Կարա-

պետի և Աթանազինէ Եպիսկոպոսի, ըստ սուրբութեան թէ և միաբանութիւնս և ուխտաւորք պէտք է Շողակաթի վանքում (ուր են յիշեալ սրբոց մատուցները) Ա. պատարագ տեսնելն, բայց ըստ կանխագոյն հաճութեան Վեհափառ կաթողիկոսի Նիկոմիդիոյ Գեր. Ստեփաննոս Եպիսկոպոսը Մայր Տաճարում պատարագեց, որից յետոյ ըստ խնդրոյ այս տարի ձեմարանի գասընթացքը աւարտողներին՝ հոգեհանգստեան պաշտօն կատարուեց Հանգ. Փէորգ Գ. կաթողիկոսի գերեզմանի վերայ խաւն բաղմութեան ներկայութեամբ:

Այս տարի ձեմարանի գասընթացքը աւարտեցին՝ Կորիւն Մըկրրոյեան՝ Մշեցի, Արեգնագոյ Սէփրանեան՝ Թաւրիզեցի, Նիկոգայոս Մելիք - Թանգեան՝ Բռնակոթցի (Սիւնեաց վիճակ), Դաւիթ Յարութիւնեան Քաջարանցցի (Սիւնեաց վիճակ), և Սարգիս Թանաղեան՝ Զաւլաօղլեցի: Հոգեհանգստեան ժամանակ ուսումնաւարտներէց մինը զգացմամբ լի մի ճառ կարդաց. գովումենք ուսումնաւարտ երիտասարդների երախտագիտական զգացմունքը գէպի ձեմարանի հիմնադիր հանգուցեալ ի Տէր Փէորգ Գ. և աղօթումենք առ Աստուած, որ նոյն երախտագիտական զգացումը յարատեւ և անշէջ մնայ նոցա զգայուն սրտերի մէջ և գէպի Մայր Աթոռս, որի մայրական խնամքը թէ ըստնիւթականին և թէ ըստ բարոյականին՝ վայելեցին յընթացս իրանց ուսումնաւարտութեան:

Նախընթաց տօները խսկապէս մի նախապատճառ էին խեղական տօնին, որ պիտի կատարուէր Ա. Միւսօնի օրհնութեամբ:

Ամսոյս 15 - ին ի տօնի Շողակաթի Ա. Էջմիածնի, ըստ յառաջագոյն որոշման և յայտարարութեան, Վեհափառ Հայրապետն ազգիս յաջողութեամբն Աստուծոյ սուրբ միւսօն օրհնեց ի ներկայութեան այլ և այլ տեղերից խմբուած բաղմաթիւ ցերեմոնաւորն և բարեպաշտ ուխտաւորաց:

Միւսօնօրհնութեան նախընթաց երեկոյեան՝ Նորին Վեհափառութիւնն եկեղեցական թափօրով եկաւ եկեղեցի օրհնելով շուրջանակի համախմբեալ ժողովրդեանը, որոնք խոնտած էին վանքի գաթում տանեաց և մինչև անգամ ծառերի վերայ: Կարգ էին պահպանում Նրեանից բերուած զինուորները իրանց սպաների առաջնորդութեամբ երկու կարգ պահուէշ կանգնելով Վեհարանի

դռնից մինչև Տաճարի դուռը՝ Երեկոյեան Ժամերգութիւնից յետոյ կատարուեց ցայգապաշտօն մինչև «Հարց»ը։ Առաւօտեան Ժամերգութիւնից յետոյ Ժամը 6-ին սկսուեց Ա. պատարագը։ Նորին Աւհարառութիւնն, որ էր նաև աւուր պատարագիչն, Աւհարանում զգեստաւորուած երկոտասան եպիսկոպոսաց նախընթացութեամբ, որք կրումէին սուրբ միւռօնի օրհնութեան յատկացեալ սրբութիւնները, եկեղեցական շքեղ թափօրով եկաւ եկեղեցի և սկսուեց սուրբ պատարագը։ Երկոտասան եպիսկոպոսք սեղանի վերայ, յաջմէ և յաջեկէ Նորին Աւհարառութեան զգեստաւորեալ կանգնած էին։ Սուրբ պատարագը շարունակուեց մինչև «Ողջոյն»ը, այնուհետև Նորին Աւհարառութիւնն գառնալով զէպի սուրբ միւռօնի կաթսան շրջապատեալ եպիսկոպոսներով երեսաւ ժողովուրդն, սկսեց միւռօնի օրհնութիւնը։ Ժողովրդեան զմայլմանը և հոգեկան բերկրութեանը չափ չկար, որ արտայայտւումէր խուլ մնչմամբ։ Ի ձայն զանգահարութեանց կատարուեց սուրբ միւռօնի օրհնութիւնը։ Նորին Աւհարառութիւնն համբարեւելով ս. միւռօնի կաթսան՝ դարձաւ շարունակել ս. պատարագը ողջոյնը հաղորդելով քերմեռանդն ժամաւորաց։ Պատարագը աւարտելուց յետոյ Աւհարառ Հայրապետը դարձեալ զգեստաւորուած երկոտասան եպիսկոպոսաց նախընթացութեամբ եկեղեցական թափօրով վերադարձաւ Աւհարան օրհնելով իւրօնեալ ժողովրդեանը, այնուհետև ուխտաւորք սկսան համբարել ս. միւռօնի կաթսան առանձին իմն քերմեռանդութեամբ և անժայժ ոգևորութեամբ։

Սուրբ Միւռօնի օրհնութեան օրը եղանակը անհամեմատ զով էր և խոնկալ բաղմութիւնը հոգեկան մխիթարութիւնից յետոյ, մխիթարումէր զինուորական երաժշտութեան ունկնդրութեամբ։ Ա. պատարագից յետոյ միաբանութեան սեղանում ծաշտրուեց բաղմութիւ պատուաւոր հիւրերին, և Գեր Տ. Գարեգին Եպիսկոպոս Արուանձտեան ատենարանից ըստ խորհրդոյ աւուրն որ էր Ա. Էջմիածնի տօնը և ս. Միւռօնի օրհնութիւնը։

Ինչպէս նախընթաց նոյնպէս և այս երեկոյեան ճրագալոյց կար և ձեմարանի երգեցիկ աշակերտք ու զինուորական երաժշտութիւնը փոփոխակի երգելով ու նուագելով մեծ բաւականութիւն էին պատճառում ուխտաւորաց։ Մեծ և հոգեզմայլ տաւաճութիւն գործեց աշակերաների հանգստեան աշօթքը, որ կատար-

բուհից զանգակատան առաջ. ժողովուրդը խորին ունկնդրութեամբ աջօթակից եղաւ:

Տաճկաստանի առաջնորդք Ս. միւսոնի օրհնութիւնից յետոյ հրաժեշտ ապառ Մայր Աթոռոյ՝ վերադարձան: Գեր. Հարրեպիտակոստունք՝ Յովհաննէս, Գարեգին և Ստեփաննոս իրանց վիճակները ուղեորուէյին, իսկ Մաղաքիա՝ ըստ ստիպողական առաջադրութեան պատրիարքարանի՝ գնաց Վան, տեղւոյն ապա զայն գործերը կարգի գնելու և Աղթամարայ Սրբազան կաթողիկոսից գողայած գրամոց գործը քննելու:

Ամսոյս 7 - ին «Ազրիւր» մանկական ամսաթերթի խմբագիր Մեծ. Պ. Տիգրան Նազարեանց գալով Մայր Աթոռս, ներկայացրեց Վեհափառ Հայրապետի ազգիս Նուշեցի բարեպաշտ տիկին Մարգարիտ Ալէքսանեանի ինքնաձեռագիր, ընտիր արձատիկազմ՝ Աւետարանը, որ 19 - րդ դարուս մէջ, հայկական շրջանում հրաշալիք է համբերութեան, տակունութեան և ջերմեռանդութեան, իւր նուրբ և բազմարուեստ գրչութեամբն: Աջօթումենք, որ այգօրինակ գէպի Ս. Էջմիածին ջերմեռանդն տիկնայք հազարաւոր թուով համարուեն, որովհետեւ կինը ինչ որ իւր քնքոյշ մտանքով և փափուկ զգացմամբ միժամուայ մէջ կարող է անել, այդ մարդը շատ անգամ չի կարող տարիների ընթացքում: Անոջ գործը ոգևորութիւն է պատճառում, իսկ մարդունը՝ քննադատութիւն: Աւրախութեամբ կը հրատարակենք հետեւեալ ամսաթերթում յիշեալ Աւետարանի յիշատակարանը մանրամասնաբար խօսելով գրչութեան մասին:

Ամսոյս 14 - ին Աղէքսանդրապօլի Վիճ. գործի ուսուցիչ Մեծ. Պ. Մակար Տէր Սարգսեան անձամբ գալով Մայր Աթոռս՝ իշնորհաւորութիւն օտնի կաթուղիկէ Էջմիածնի ներկայացրեց Նորին Վեհափառութեան իւր բարեպաշտ ամուսնոյ Տիկին Աշխէն Տէր Սարգսեանի ձեռագործած Ս. Էջմիածնի նկարը: Այս ձեռագործը պատրաստուած է մեծ հմտութեամբ, ներդաշնակ համաչափութեամբ և լուսանկարչական ճշտութեամբ, որի ծաւալն է երկայնութեամբ երեք արշին և լայնութեամբ 2 արշին 4 վերշոկ: Տիկին Աշխէն Տէր Սարգսեան, որ բազմամեայ վարժուհին է եղել

Աղէքսանդրապօլու Սահականուշեան Օրիորդաց Հոգևոր գարոցի այս ձեռագործի վերայ փայլեցրել է այն բոլոր հմտութիւնները որոնք վերաբերում են ձեռագործութեան գեղարուեստին: Գովումենք բարեպաշտ տիկնոջ ջերմեռանդութիւնը առ Մայր Աթոռ և որդիական զգացմունքը առ Վեհափառ Հայրապետն: որ արտայայտած է իր շքեղարուեստ ձեռագործով:

Քաղաքագլուխն և նախագահն խորհրդարանի հոգարարձուաց Նոր-Նախիջևանի օրիորդաց պրօգիմնադիպէին պ. Գրիգոր Աթլթիքեան յանուն Վեհափառ Հայրապետի ուղարկել էր մի զոյգ հագածափայլ որ առաջնորդութեամբ գիմնադիւնի Տեսչուհի համեստափայլ Աղետպատրա Վերասիմովա Ալիգէնայի ընտիր թաւիշի վերայ մարգարտով յեւեռլ ձեռագործել են գիմնադիւնի աշակերտուհիք ինչան ջերմեռանդն զգացման առ Մայր Աթոռն և որդիական սիրոյ առ Վեհափառ Հայրապետն:

Հոգածափայլի վերայ ձեւացրած է Մասիս լեւոն տապանը վերան և տպանին՝ ձիթենուոյ ճիւղը բերանին:

Գովումենք յիշեալ գարոցական վարչութեան ջանքք իւր սաների մէջ սոյն օրինակ կրօնական եռանդն զօրացնելուն համար:

Ա. Միւսնի օրհնութեան առիթով Բագու արձակ Մեծ. Պ. Առաքել Մատուրեան եկած լինելով Մայր Աթոռս՝ բացի գարրասից և այլ նուէրներից՝ 300 ռուբլի նուիրեց ի նպաստ ձեւորանի և 300 ռուբլի ևս ի նպաստ շինութեան Մայր Աթոռոյս: Աստուած վարձահատոյց լինի յիշեալ առատաձեռն Պարոնին ըստ հոգւոյ և ըստ մարմնոյ աստ և ի հանգերձելումն:

Մեծապատիւ Պ. Ներսէս Տէր Ներսէսեանց յանուն Վեհափառ Հայրապետի ի նպաստ շինութեան Մայր Աթոռոյս իւր ծնողաց յիշատակի համար ուղարկել էր երկու հարիւր ռուբլի: իսկ Նոր-Նախիջևանի Ա. Լուսաօրից առագ եկեղեցւոյ միաբան բարեկրօն Սարգիս քահանայ Ասկերչեան Ա. Միւսնի օրհնութեան առիթով անձամբ գալով Մայր Աթոռ և ներկայանալով Նորին Վեհափառութեան մատուցել է մի հարիւր ռուբլիանոց մի բանկային բիլէթ 1881 ամի № 81671 ինն կուպօնիք ի նպաստ ծախուց Մայր Աթոռոյս: Վեհափառ Հայրապետն առաջարկելով Սինօղին թէ պ. Ներսիսեանի 200 ռուբլին և թէ բարեկրօն Սարգիս քահանայի մի հարիւր ռուբլին պատուիրեց անօրինել գործան անգորրեցնելով յիշեալ նուիրատու բարեսէր անձինքը:

Ամսոյս 21 - ին ի աօնի Ա. Ներսիսի Մեծի Հայրապետի և Խաչայ եպիսկոպոսի Վեհափառ Հայրապետան Ազգիս Ա. պատարագին Ներկայ գտնուելուց յետոյ եկեղեցու ուխտի հետ շուրջատառքեայ և այլ սպասուք հանգուցիալ Ներսէս կաթուղիկոսի գերեզմանի վերայ հոգեհանգստեան պաշտօն կատարեց, խուռն բաղմութեան Ներկայութեամբ՝ որ զանազան տեղերից եկած էին Ա. Միոռոնի կաթման համբուրեալ և թէ չենք-սխալուիմ ուխտաւորաց բաղմութիւնը աւելի քան $\frac{1}{4}$ ը կըլինէր միւռնօրհնութեան օրուայ:

ՕՐԱԳԻՐ

ՀԱՅՈՒՆՆԵՐԻ ԲԱՐԵԳՈՐԾ. ԸՆԴԵՐՈՒԹԵԱՆ.

1886 թ. Մայիսի 4 - ն Մողնոյ Ա. Գէորգ եկեղեցւոյ Ս. Գալիաննան օրորդաց Աստուծարանի դաշխիժում նախադասութեամբ արժանապատիւ Բարութիւն տալ քահանայ Սուգանաճեանի, կայացաւ Հայուհեաց Բարեգործական Ընկերութեան ընդհանուր ժողովը, ժողովին Ներկայ էին Ընկերութեան 36 անդամ:

Սոյն ժողովին ընկերութեան վարչութիւնը՝ համաձայն կանոնադրութեան 29 յօդուածի Ներկայացրեց ի քննութիւն և ի հաստատութիւն 1885 թ. ելև մտից հաշիւը, Սոյն հաշիւը քննելուց ստաջ վարչութեան անդամ տիկ. Սրբուհի Երեցեանը կարդաց վարչութեան միտմայ գործունէութեան տեղեկագիրը, որից երևեցաւ որ տարուայ սկզբներին քանի որ Հայոց ծխական ուսումնարանները բաց էին, վարչութիւնը չէր դադարում կանոնադրութեամբ իրան դժադրած դերը անթերի կատարելուց բայց նրանց փակելուց յետոյ նա ենթարկուեցաւ անգործունէութեան տաղտկալի վիճակին: Վարչութեան այս չէզոք դրութիւնը մեծ ազդեցութիւն ունեցաւ և ընկերութեան նիւթական միջոցների վերայ, որովհետեւ նա չկարողացաւ հրաւիրել ոչ մի նոր մշտական անդամ, չունեցաւ բաւարար թւով տարեկան անդամներ և չը պատահացաւ կանոնադրութեամբ իրան թույլատրուած պարահանդէսներ և կօնցերաներ կազմել, Տեղեկագրից երևեցաւ որ թէև հաշուի մէջ նշանակուած է տարեկան 60 անդամների վճարը, իսկ նրանց անուանացուցակում աւելացրած են 9 անդամ ևս, բայց սրանց անունները ստացուած են ուշ՝ հաշիւը պատրաստելուց յետոյ, ուստի վերջին 9 անդամներից ստացած վճարը վարչութիւնը առաջիկայ հաշուի մէջ կը մտցնէ ի շարս ընծայարեութիւնների:

Վարչութիւնը 1886 թ. համար նախահաշիւ չկազմեց որովհետեւ մինչև այժմ՝ որոշուած չէ հայոց զպրոցների խնդիրը, ուստի մտադիր է մի արտաքոյ կարգի ընդհանուր ժողով հրաւիրել երր այդ խնդիրը կորոշուի:

Վարչութիւնը ցաւ յայտնեց իւր բաղմաշխատ անդամ՝ օրիորդ Նատալիա Տէր Եովհաննիսեանի մահուան մասին, աւելացնելով որ հանգուցելոյ յուղարկաւորութեան օխտօր հանդէսը նա սրբազան պարտք համարեց պատուելու:

Ընտրեցեալ վարչութեան ստաջարկութեան համաձայն՝ ընդհանուր ժողովը հաստատեց 1885 թ. ելև մտից հաշիւը և որոշեց ստաջարկել նորան ի քննութիւն և ի հաստատութիւն նախահաշիւն՝ երր Հայոց զպրոցների խնդիրը կորոշուի, իսկ մինչև այդ ժամանակ վարչութեան ընթացիկ ծախսերը անել ընկերութեան գումարներից այն չափով որ որոշուած է կանոնադրութեան 17 յօդուածի ա. կէտի մէջ:

Յետոյ ընդհանուր ժողովը զրազուեցաւ վարչութեան նոր կազմակերպութեամբ, որովհետեւ չորս տարի լրանալու պատճառով, վարչութիւնից դուրս